

# EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., väczy körút 23.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.--

Félévre . . . . . 4 " --

Negyedévre . . . . . 2 " --

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

**Tartalom :** Visszapillantás. Irta Sturm Albert. — Afrikában és nálunk. írta Palágyi Lajos. — Bécsi dolgok. — Egy kis statisztika. Sängér Samutól, Trencsénben. — Törvény és lelkiismeret. Irta Kohn Mihály, ker. rabbi, Monoron. — Daemonok közt. Az Egyenlőség elbeszélése. (II. fejezet.) — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Fohász! Salamon Ibn Gabirol verse. Héber eredetiből fordította: Makai Emil. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázatok. — Hirdetések.

## Visszapillantás.

Mindinkább ködbe borul ama tiszavidéki falu, a melyből ide-oda hét évvel ezelőtt az egész világ a legocsmányabb fegyvereket kovácsolta a felekezetünknek izent adáz harcban és az »Eszlár« szó szomorú jelentőségéről a jövőendő nemzedéknek csak homályos fogalma leszen. De mindinkább kiderül az is, hogy milyen veszedelemben forgott hazánk, nemzetünk jó hirneve, ha nem sikerül idejekorán gátba szorítani a fékevesztett zavaros árt és olajat önteni a megbőszült hullámokba. Hét évvel ama szörnyű szellemi dögvész után csaknem úgy vagyunk, mint ama utas, a ki hózivatarban toronyirányt lovagolva, kora reggel céljához érve, megtudja, hogy a könnyen befagyott Bódeni-tó fölött lovagolt el. Megtudva, hogy minő veszedelmes utat tett, annyira megijedt, hogy legott halottan hanyatlott le a nyeregből. Csaknem úgy vagyunk, mint ama utas, és azért szörnyet nem halunk azon emlékek megújulására, de egész lényünk megrezdül és áhítatos hálát adunk a magyarok Istenének, a ki ezuttal egyszersmind Izrael örének bizonyult.

De miben állott ama nagy veszedelem a magyar hazára és nemzetre nézve egyaránt? Abban, hogy a művelt világ tagadásba fogná venni kulturképességét és ennél fogva létjogosultságát is, és nem fogná többé számba veendő

tényezőnek tekinteni a végelszámolások perczében. Mert megengedhette magának az antiszemitismus sportját a hatalmas, a dúsgazdag Németország, amelyről mást is tudnak, mint azt, hogy vannak néha rossz óráiban illiberális fölfortyanásai, gerjedelmei is, de amelyről azt is tudják, hogy a költészet, a tudomány, a művészetek mezején mit tett, mielőtt hadi babérai érésnek indultak. De a magyarság nemzet erényeiről, szellemi és anyagi képességéről oly keveset tud a nyugat, hogy az antiszemita áramlat elhatalmasodása esetében magával ezzel az áramlattal azonosítottak volna bennünket és hogy Magyarország ama szomorú diósőségben részesült volna, hogy az egész világ antiszemitainak szent bucsuhelyül szolgált volna. Már Ausztria és Bécs példája eléggé elrettentő. Hivatalosan be van bizonyítva, hogy Bécs az utolsó időkben megkezdett hanyatlását csakis lakosságában és képviselőtestületében elharapódzott reakzionárius iránynak köszönheti; és ha a gazdagabb és régibb hírnévnek örvendő Bécs e testén rágódó fekélyt annyira sanyli, minő pusztításokat vinne az nálunk végbe, ahol a szellemi ellentállási képesség ninesen annyira kifejlődve, mint a régibb és egységesebb művelődés híres központjában.

A veszedelem pedig ijesztő mérvekkel fenyegetett azért is, mert attól kellett tartani, hogy az alkalmom, a leghírhedtebb kerítő, toborzódobójával fog hiveket csalni az antiszemitismus tá-

borába. Valamint a veszedelem percze, valamint nagy események hősokeket teremtenek ott, ahol hősokekre akadni nem volt semmi kilátás s olyan elemekből, amelyekből más alkalommal aligha lehetett volna képezni hősokeket: ugy az antiszemita mus hiveit csakis az alkalom szüli világra. Ime, a magyar képviselőház. Midőn az antiszemita világ járta, 17 azaz tizenhétre ment azok száma, a kik minden nap, minden alkalommal nagy hűhóval, nagy tüntetéssel a zsidók elleni ellenszenvüket, sőt gyűlöletüket hirdették. Hová lett az a 17 vitéz? Részint kiesett a választó nép kegyéből, részint bent maradt a tisztelt házban, de el-elnémulva, sőt antiszemita multukat és voltukat szégyelve és más pártokhoz csatlakozva. De antiszemita beszédek a magyar képviselőházban nem tartanak többé. A kik antiszemita hitüket nyilvánosan még nem tagadták meg, azok hallgatnak, mint a pusztasivatag; Istóczyval és Veressel, a szégyenítő mozgalom első megindítójával és a szószekei szónoklat legveszedelmesebb kezelőjével csak elvétve találkozunk a képviselőház termében, folyosójában, de szónokai közt soha. Ráth, Simonyi, Nendtwich magyar választók bizalmával és megbízó leveleivel nem dicsekednek többé; — Ónodi? volt, nincsen! A két Szalay testvér nem igen szeret visszaemlékezni hajdani antiszemita ténykedéseire, Vadnai Andor ebbeli és más tévedéseit rég belátva, most a szabadelvű párt legkedveltebb tagjai közé tartozik, Komlóssy hallgatóság hiányából el-elszokik a nyilvános szerepléstől, Zimándy beéri dús sváb präbendájával, Verhovay élő halott, a feltámadás mi reményével sem; és aki él és működik, az csakis a dicső Csataár Zsigmond, a kinek meggyőződészerű antiszemita hitvallása elriasztó példaképen szolgál nem csak az egész képviselőháznak, de az egész művelt magyar közönségnek.

Az antiszemita betegség ragályos volta mellett pedig szörnyű világossággal tanuskozik az, hogy az eszlári időkben még olyan törülmetezett szabadelvűek, mint Rákosi Jenő, Csukási József és Kaas Ivor báró sem tudták magukat teljesen menten tartani a ragálytól, hogy még olyan erős és olyan fölvilágosodott szellemek sem voltak képesek az árral megkü-

deni, vagyis hogy nem érezték magukat elég erősnek az ár ellen uszhatni, miért is ellentállás nélkül engedték magukat tovább vinni a rohanó hullámoktól.

A magyar antiszemita mus mostani teljes lejátszát pedig mi sem bizonyítja szembe ötlőbb módon, mint az, hogy Andreánszky Gábor báró a nógrádi mandátumot másképen nem vélte megnyerhető, mint azáltal, hogy minden korábbi insinuációt messze elutasítva, a mérsékelt ellenzék táborába ment át.

Ámde a veszedelem elmulása a magyar zsidóságot ne ragadja elbizakodásra. A béke hosszú tartama ne felejtse velünk, hogy háborus idők is keletkezhetnek. Ezért a magyar zsidóság a béke e biztos korszakát használja föl jól és bölcsen. Használja föl ugy, hogy távolítsa, semmisítsen meg minden anyagot, a melyből a zsidóság mindig lapangó, soha egészen ki nem haló ellenségei fegyvert kovácsolhatnának ellene. A béke napjának melegében sütkérezve vetközzék ki mindama, nem jelentékeny ugyan, de kirívó gyengéjéből, a melyet a gyűlölet nagyító üvege fertelmes bűnnek néz. Azonosodjék a magyar nemzettel teljesen és kizárólagosan és alkalmazkodjék a nemzet jó szokásaihoz, a mennyiben saját hitfelekezete sarkalatos törvényei ezt nem tiltanak. De mindenekelőtt sorakozzék, tömörüljön, legyen egygyé és egységessé, szervezkedjék ugy, hogy az egyesült és jól szervezett erővel a hazai közművelődés mindinkább izmosodó tényezőjévé váljék; teremtsen minél több közhasznú, a más vallásuak javára is szolgálható intézetet, imponáljon nagyszerű jótékonyosságával és netaáni jómódjának közczélok szolgálatára alkalmazása által: szóval vértesse föl magát jól béke idején a rágalom és a gyanúsítás minden nemű fegyvere ellen

Erre tanít a legközelebb lepergett hét év története. Mily boldog lesz Magyarország, ha majd a legközelebb jövő évre visszatekintve, egységes, egyesült, szervezkedett, minden megtámadás visszaverésére képes és a közjó hathatós tényezőjévé vált zsidóságra akadunk, a mely bensejében tömörülve, kifelé tiszteletre és elismerésre kész. Mily boldog lesz majd a magyar zsidóság, ha minden ellenfelét lefegyverezheti,

ama nagy közművelődési és hazafias szerepre utalva, a mely neki e hazában osztályrészül jutott. És boldog zsidóság boldog hazában azon óhajok össz foglalatja, a melyeket e polgári év végeztével is el kell, hogy töltsenek.

Deczember végén.

*Sturm Albert.*

## Afrikában és nálunk.

Európaszerte emberszerető fuvalmak lengedeznek. Mialatt szuronyok s ágyúk milliói állanak harcckészen s minden pillanatban kitörhet egy oly háboru, melynek vérengzése tul tesz a sötét középkor legvérengzőbb csatáin: — filantrópikus lelkek, nyájasan mosolygó, beretvált arcok, gyöngéden gömbölyödő szemes főpapok áhítatos buzgalommal fáradoznak a rabszolgaság elleni mozgalom körül. A keresztény szeretet dicső ünnep-napjai ezek. Bibornokok, érsekek, nuncziusok szive megesett a messze Afrikában raboskodó négerék sorsán, s a Jézus társasági szent atyák, valamint a Jézus szent szivének buzgó egylet-tagjai jámbor hívőktől gyűjtik a kegyeletes flléreket a szerencsétlen négerkéek felszabadítása és megkeresztelése céljából. Hisz ők testvérkéink bár fekete bőrük van s bár borzas fejükön gyapjuszerű haj feketéllik. A kis Mungók a Kongó vidékéről felszabadulásra, megkeresztelésre áhitoznak s a keresztény Európa hivatása az anyaszentegyház kebelébe terelni a pogány Afrikát. S olvashatunk köny-lacsaró, szivrendítő leírásokat a négerék gyász-fekete sorsáról s a négerék nemes, jó s minden iránt fogékony, mintegy kereszténységre predesztinált lelkületéről. Megtanulhatjuk, hogy mig a keresztény az Isten. addig a mohamedánismus a sátán vallása, mely kaján gonoszsággal eltereli a szegény báránykakat az ur aklától.

Egész Európa katolikus vezéremberei riadót fúttak a szerencsének érdekében; a népek láthatják, hogy a katolikus hierarchia az emberiség nagy ideáljait, a szeretet nagy eszményét tüzte zászlajára. De nem csak az ember-szeretett, hanem a haladás bajnokai is a főpapok. Kulturát akarnak terjeszteni a barbár világban, uj utakat akarnak nyitni a modern emberiség polgárosító törekvéseinek. Ime

nincs semmi ellentét a katholicizmus s a kultura között, — e két eszme találkozik — Afrikában.

S ugy áll előttünk a katholicizmus, mint állt a kereszténység első századában, midőn apostolok széledtek szét a szélrózsa minden irányába, hogy hirdessék az ur igéit. Söt most hasad csak a kereszténység igazi hajnala, mert a mi akkor csak naiv lelkek rajongása volt, az ma nagyszabásu, a hierarchia által szervezett filantrópikus-politikus világmozgalom akar lenni. S a világ főpapjai egyuttal megmutatják, hogy az igazi kultura-terjesztők nem a civilizált államok, melyek felfegyverkezve állanak egymással szemben, hanem a katolikus egyházi férfiak, kik még a szuronyok s ágyúk e sötét világában sem feledkeznek meg a még sötétebb Afrikáról. Látható tehát, hogy csak a »szabadoncok«, »mocskos ficzkók«, minden tekintélyt s vallást lerombolni akaró »anarchisták« hirdetik azt, hogy a katholicizmus eltért az igazi, ókori kereszténység szép ösvényéről; mert ma is, most is a szeretet, testvériség s a kultura csak egyetlen egy támaszszal bir, s ez a hierarchia.

Távol legyen tőlünk, hogy a szerencsétlen négerék s négerkéek, a Tippu-Tipok s Hippu-Hipok által vásárra vitt báránykák felszabadítása s kikeresztelése ellen szót emeljünk. Azokra ráfér egy kis kereszténység s egy kis kultura s az Afrikában mindinkább tért foglaló európai államok, amint ott terjeszkednek, hóditanak, el is viszik magukkal a mi irigylendő kulturánkat s nem kell akkor több mint néhány évtized, hogy a fekete világrész is »von kultur beleckt«-nek legyen majd mondható. Az európai kulturának lesz annyi hatalma, hogy e világrészt meghódítsa, de azért a keresztény misszionáriusok is tölthetnek be hivatást Afrikában. bár nélkülök is kivivná az emberiség a civilizáció magvairól a harcát.

Nem is a rabszolgaság ellen indított mozgalmat akarjuk megtámadni, hanem azt a szerepet, melyet a hierarchia játszik. Mig ugyanis Afrikában a kultura, a felvilágosodás uttörőjének vallja magát, Európában a sötétség s a reakció legfőbb harciosa. Mig számos főpap Afrikában a szeretetet hirdeti addig Európában a gyűlölet magvait hinti el. Mig Afrikában a fe-

ketek rabszolgáknak felszabadulást prédikál, addig Európában a fehér rabszolgáknak türelmet, megadást hirdet. Míg ott felvilágosítani akarja a fekete tömegeket, addig itt elsötétteni igyekszik a fehérek láthatárát. Míg oda nyomorba, martiromságba küldi embereit, itt maga kevély jólétben, pazar bőségben élvezi az élet gyönyöreit.

Ott szabadság, itt tekintély; ott műveltség, itt butaság; ott testvériség, itt kaszt-uralom; ott emberszeretet, itt fajgyűlölet; ott egyenlőség, itt antiszemitizmus.

Mi rokonszenvezünk minden humantárius és civilizatórikus mozgalommal, de első sorban Európában akarnánk ilyet észlelni. Körülöttünk látjuk a műveletlenséget, a nyomor, a szenvedés, a bűn ezer meg ezer elijesztő, megható, megdöbentő alakját. Látjuk, hogy a legszentebb, legszebb törekvéseket csirájában fojtja el a hierarchia. A kinek szive van, azt meg kell, hogy hassa a borzasztó látvány, mely az élet minden útján elének tárul. A kinek szeme van, meg kell, hogy lássa minden téren a lét rideg, sötét harcát, az erőtlenség bukását, a hatalmasok diadalát. A ki gondolkozni, érezni tud, meg kell, hogy utakról, célokról gondoskodjék, melyek az emberiséget a legborzasztóbb válságból kivezessék. Itt többé nem lehet bigottsággal, áljósággal, álszeretettel, ál-tanokkal az emberiséget boldogítani.

A zsidóság, melynek legjobbjai mindenütt az igazi műveltség, az igazi haladás, az igazi testvér-szeretet tanait hirdetik, nem megy Afrikába, hanem itt követ el mindent, hogy az elnyomott erők, elfojtott törekvések érvényesüljenek. A zsidóságnak nincs két arca, hogy egyikén a szeretet nyájas mosolya lebegjen, a másikon a gyűlölet kaján káröröme vigyorogjon. A zsidóság nem hirdeti, hanem gyakorolja a szeretetet.

Azért mi zsidók tartózkodva szemléljük az afrikai mozgalmat s szakadatlanul azon vagyunk, hogy európai testvéreink közt terjeszszük az igazi kulturát.

*Palágyi Lajos.*

## Bécsi dolgok.

Az osztrák antiszemita üzelmek kezdenek nagyon kedélyesek lenni; ha oly szomorú nem volna az, mikor az ilyen fékevesztett emberek részint spekulációból, részint hülyeségből egyre-másra szitják a zavargásokat, és tönkre teszik saját fővárosuk hírnevét, ha oly szomorú nem volna, mikor azt látjuk, mint nyügözik le a civilizációt ott, hol virulnia kellene teljes épségben, teljes pompában, igazán nevetnünk lehetne azon a mérges marakodáson, mely egy idő óta ott dül az antiszemita körök kebelében.

Lapunk múlt számában Singer Zsigmond ur, a „Neue Freie Presse“ budapesti képviselője találó cikkben méltatta az utolsó nagy verekedést, melynek a szép juhásznehézhez címzett vendéglő volt színhelye.

Az antiszemita lapok aszerint, a mint Schönerer, vagy Pattai hívei, különbözőképen beszélnek el a történeteket még pedig olyan stílusban, mely csakugyan reávall az eldurvult kedélyekre, arra a brutalitásra, mely e lapok szerkesztőségében és olvasói körében otthonos.

A Pattai-pártiak szidják az „akasztani való“ Schönerert, kinek hívei ismét Pattairól hirdetik, hogy gaz áruló.

A nevezetes „gyűlésen“ megtörtént, hogy Vetter községtanácsost derekasan arczul csapták, természetesen nem képletileg, allegoriában, hanem tényleges valósággal. Vetter ur az a jeles ember, aki a zsidó „husbiztosoktól“ azt kérdezte, hogy jelen voltak-e már egy keresztény leány rituális levágatásánál.

A ki csak egyszer is hallotta, hogyan és miket beszél Bécs községtanácsában, nem fogja megsajnálni azért, hogy saját párthíve részesítette a felképelés kétes dicsőségében.

Pattay dr. a Deutsches Volksblatt azt állítja, hogy olyan ember, a ki, mikor arczába köpnek, azt kiállítja: „Azt hiszem, eső esik.“ Vergani ur egy cikkben korbácsokról ábrándozik, mikkel az ellenséges pártot szét kellene kergetni, bár maga is beismeri, hogy nem az a párt a győztes, a mely többet — pofozott, illetve nem az a legyőzött, kit többször pofoztak. Vergani ezre akarja bizonyítani, hogy őt még nem győzték le.

Lueger dr. is megkapja a maga részét, Schönerernek is fejére olvassák a hazaárulást. A Vaterland keserűen panaszkodik a német nemzeti fanatikusok hallatlan durvasága és szemtelensége miatt. A Deutsches Volksblatt „késhegyig“ akarja folytatni a küzdelmet Pattaiék ellen, kik ismét e lap leküzdését tüzték ki céljukul.

Pattai pártjára különben rossz idők járnak. Türk, Vergani, Ursin, Kaiser, Fürnkranz ünnepélyesen kijelentették, hogy elválnak Pattaitól és sajnálják, hogy vele összeköttetésben voltak. Ezzel szemben a hatodik kerület választói bizalmat szavaztak ugyan Pattainak, aki azonban mindemellett sokat veszített az antiszemita üzelmében.

## Egy kis statisztika.

A statisztika néma számai meggyőzőbbek a legfényesebb szónoklatnál, a legtisztább okoskodásnál, miért is szívesen és minél gyakrabban szeretünk hozzájuk fordulni, hogy tanulságos következtetést vonhassunk le belőlük. A számokat csürni-csavarni, a merre nekünk tetszik, nem igen lehet; azok csak egyet mondhatnak, csak egyet dicsérhetnek, csak egyet kárhoztathatnak és a belőlök vont következtetések közül csak egynek lehet igaza.

Szükségesnek tartottam ezt előre bocsátani, mikor a »Zsidó Közig. Naptár« adatai nyomán összeállított táblázatokat kívánom megvilágítani.

Az anyakönyvi kerületek (a duplákat beszámítva) összes száma 503, melyek következőleg vannak betöltve:

	Szám	Ezek kö- zül		kerület	Százalékokban fel- tüntetve	
		ideig- lene- sen	tudo- másul vett		tudomásul vett közül	ideiglene- sek közül
Rabbi	273	—	273	54-27	71-46	—
Rabbi-helyettes	97	5	92	19-28	24-08	10-64
Vallásitanító	27	10	17	5-37	4-46	21-27
Tanító	8	8	—	1-59	—	17-02
Elnök	7	7	—	1-39	—	15-—
Jegyző	5	5	—	0-99	—	10-64
Egyéb hivatalnok	12	12	—	2-39	—	25-43
Üresen	74	—	—	14-71	—	—
Összesen:	503	47	382			

Elszomorító számok ezek; csak minden második kerületben van rabbi, míg minden második kerület vagy ideiglenesen, vagy egyáltalában nincs betöltve, a mi az anyakönyvvezetés rendezése céljából kibocsátott miniszteri rendelettel ellenkezik, miután az utóbbiaknak legnagyobb része már több mint 6 hónap óta ideiglenes minőségű anyakönyvvezetőt — 74 kerületben még ilyen sincsen — alkalmaz. — Lássuk most a következő táblázatot, mely az ideiglenesen betöltött vagy megüresedett területek számát tünteti föl az egyes megyékben:

M e g y e	Összes kerü- let	Üres és ideig- lenes	M e g y e	Összes kerü- let	Üres és ideig- lenes
Nyitra	23	16	Bihar	20	3
Zemplén	19	12	Sopron	12	3
Pest-Pilis-Solt	41	7	Veszprém	10	3
Trencsén	17	8	Pozsony	20	3
Nógrád	10	5	Bács	15	3
Szepes	9	5	Zala	17	3
Liptó	6	5	Tolna	10	3
Szilágy	6	5	Turóc	3	3
Szabolcs	14	4	Torontál	6	3
Máramaros	11	4	20 megye	105	0
			24 "	129	24

Kitűnik tehát ezekből, hogy 100 megüresedett és ideiglenesen betöltött kerület csak 20 megye területére esik. Ezeknek egy harmada esik Nyitra, Zemplén és Trencsén megyékre. Ugy látszik, hogy ezek a megyék közigazgatási közegeik nem helyén való elnézésében vagy

a rendelet rossz interpretálásában kell annak okát keresni. Bátran merem állítani, hogy nemcsak a hitközségek, hanem a közigazgatási közegek mulasztásai is járultak hozzá, hogy ilyen türethetlen állapotok jöhettek létre.

Példának csak egyet akarok fölhozni: t. i. Trencsén megye 8 kerületében szolgál, tanítók és jegyzők végzik — risum teneatis amici — a szolgabíró urak jóvoltából az anyakönyvvezetői teendőket és a rabbifunkciókat, a mint azt a „Vágvölgyi Lapok“ ezidei 65. számában is olvashatni. A puchói járásban a szolgabíró ur még annyira is ment, hogy rendelettel nevezett ki egy tanítót — anyakönyvvezetőnek és rabbi-helyettesnek, anélkül, hogy az előirt választást megejtették volna. — A szabályrendelet szigorú végrehajtását kellene sürgetnünk, hogy ezen káros állapotok el ne harapódzzanak.

Trencsén, decz. hó 10.

Sünger Samu.

## Törvény és lelkiismeret.

Dr. Klein Gyula ó-budai főrabbi ur ezen lapok 47. számában az 1884. évi curiai döntvény szülte vizsgáltságok megvilágításával foglalkozik és bebizonyítandó: „minő visszas helyzetbe hozhatja máskülönben nemcsak a rabbikat, hanem a hatóságokat is az említett curiai döntvény,“ feltételezi azon esetet, hogy egy A. nevű férfi jogérvényre emelkedett curiai ítélettel kimondott elválása után nejevel, mondjuk, ideiglenesen kibékült, »minek folytán a nő egy B. nevű gyermeket szült,« kit a rabbi — a főrabbi ur véleménye szerint — nyugodt lelkiismerettel fog mint törvényes ágyból származottnak anyakönyvezni, minek következményei — szintén a főrabbi ur véleménye szerint — ha A. később a válólevelet kiadja és újra megnősül (hogy ezen második nősülés mennyiben változtat a gyermek igényein, azt talán még a főrabbi ur sem bírná megmondani) és a rabbi által törvényesnek beirt gyermek az örökség megosztását kéri, kiszámíthatatlanok,

Nem akarok szó-szóloja lenni az említett curiai döntvénynek, és, őszintén mondom, csak nehezen határoztam el magamat arra, hogy a nyilvánosság előtt rámutassak arra, hogy a főrabbi ur alaposan tévedett: de miután létezhetnek e lapok olvasói közt oly rabbik is, kik támaszkodva az ó-budai főrabbi ur szavaira, esetleg nagyon is kellemetlen helyzetbe juthatnának, kötelességemnek tartom annak elmondását, hogy az ó-budai főrabbi ur által feltételezett eset következményei nagyon is könnyen számíthatók ki előre.

Az a rabbi ugyanis, ki a Curia elválasztó ítélete jogérvényre emelkedése után fogamzott gyermeket mint törvényes ágyból származottnak anyakönyvezné,

nem sokáig örvendene nyugodt lelkiismeretnek. Megzavarná azt nagyon a hatóságnak ítélete, mely kimondaná a rabbira a bünt. törvk. 254. §-ában és az 1879, évi XL. törvényczikk 60. §-ában kiszabott büntetést.

De ha kiszámíthatók is előre az ilyen eset következményei és ha bizonyosnak tekintjük is azt, hogy a pap ismerve cselekedete következményeit, az ilyen gyermeket »törvénytelen« származónak fogja beírni az anyakönyvbe, elég visszás az, hogy a pap, meghajolva az országos törvény előtt, összeütközésbe jön saját lelkiismeretével; mert sohasem fogja elhinni azt, hogy egy vallás értelmében jogérvényes házasságból származott gyermek csakugyan törvénytelen és sohasem fogja felfoghatni azt, miként mondhatja ki a bíró ugyanazon órában azt, hogy a házasság érvénytelen, mert a házasság megkötéséhez szükséges a papnak közreműködése, de a házasság-felbontás érvényes, — ahhoz pap nem kell!

Ha pedig koncedáljuk azt, hogy az állam, mint az erkölcs természetes védője, szükségét látja a házasság felbonthatásának és esetleges felbontásának, akkor legyen következetes és követelje és segítse elő az egyház általi végleges felbontást

Monor

*Kohn Mihály*  
kerül. rabbi.

## TÁRCSA.

# DAEMONOK KÖZT

— Az „Egyenlőség“ elbeszélése. —

II. FEJEZET.

### Szerelmi boldogság.

Mialatt Hulda könyezve szoritotta forró homlokát kis szobája ablakához, a fiatal ember, aki miatt a bánat epesztette, ott ült a város egyik legszebb házában, ott ült leendő apósa lakásán, szíve új választottjának oldala mellett.

Visszhangzottak a termek a mulatók zajától. Ott voltak a hitközség előkelői és néhány keresztény hivatalnok is osztozott a mulatságban. A házigazda nem sajnálta legjobb borát, és pezsgő sem hiányzott az asztalról.

A szerelmesek nem voltak a vendégek közt.

Bár csak másnap kellett megtörténnie a „tnom“ aláírásának, meglátzott már, hogy misem áll utjában a szerelmesek boldogságának, és zavartalanul ülhettek az egyik mellékszobában a pamlagon egymás mellett, egymás kezét szorongatva.

Egy-egy csók is elcsattant, de nem hallatszott ki a mulatók közé.

A vendégek javában kacagtak a „bohóc“ tréfáin; a csörgőkalapos legény az asztalra ugrott és úgy mondogatta élezeit, nem kinnélve a jelenvoltagekat és még kevésbé a távollevőket.

Czeczil megérdemelte, hogy szeressék; elbájoló voltak nemes arcvonásai, magas, nyulánk alakja; szeméből tűz sugárzott ki, mely azt árulta el, hogy a gyöngéd leány parancsolni is tud. Most azonban úgy látszott csak arra gondolt, hogy kedvében járjon Rubennek, ki jobbát dereka körül fonta.

— Szeretsz? suttozta a fiatal ember.

— Még kérdés?

— Oh, alig merek hinni boldogságomban.

— Szeretlek, szeretlek! és forró csók pecsételte meg a vallomást.

A függöny, mely az ajtót helyettesítette, megmozdult.

— Atyád! szólt Ruben.

— Isten veled, mennem kell! rebegé a leány, és a függöny felé sietett.

Csakugyan atyja lépett be.

Ruben nem vette észre, hogy az öreg egy levélkét csusztatott leánya kezébe. Nem láthatta azt sem, hogy Czeczil szobájába ment, magára zárta az ajtót, elolvasta a levelet s aztán velótrázó sikolylyal összegyógyott.

Senkisé hallotta kiáltását . . . . A boldogtalan ott feküdt a padlón . . . . Keze görcsösen markolta a rejtélyes levelet . . . .

Ha Ruben azt a néhány sort olvashatta volna! . . .

Az ifju azonban ott maradt a szobában, hogy leendő apósával beszélgesse:

— Bocsásson meg, atyám, szólt, hogy még ilyen későn is itt vagyok . . . .

— Csak örvendek, ha jól érzi magát nálam.

— Czeczil angyal! Most kezdem csak igazán megismerni.

— Ismeri a leányt; meg kell ismernie anyagi viszonyait is.

Ruben kissé elpirult.

— Nem oly sürgős a dolog, szólt erőltetett mosolylyal.

— Szeretem a rendet . . . . Elhoztam a tnomot . . . . Olvassa el, kedves fiam . . . .

— Bizhatom önben, atyám.

— Nem kell még aláírnia . . . . Olvassa el a házassági szerződést . . . . gondolja meg jól a dolgot.

Ruben látszólag közönyösen olvasta az iratokat, de bensejében nagyon is izgatott volt. Azonban Czeczil atyja is csak nehezen leplezte izgatottságát és fürkésző tekintetekkel nézte a fiatal embert.

— Nos, meg van elégedve? szólt.

— Helyesen van . . . . Nyolczezer arany és ötszáz forint a butorokra . . . . Igaz . . . . igaz, de hát két dologról megfeledkezett . . . .

— Miről.  
 — Két évi ellátásról, és...  
 — Lehetetlen! két nappal az esküvő után el kell utaznom... Nem ígérhetem az ellátást... Nem tudom, mikor jövök vissza...  
 — Hiszen azon lehet segíteni, mormogá Ruben...  
 — Legyen! adok még ötszáz forintot, szolt az öreg, kinek ajkán megvető mosoly jelent meg.  
 Ruben észrevette és azért mintegy mentegőtözve szolt:

— Fősvénynek fog tartani....  
 — Oh, kérem....  
 — Tudom, beszélnek rólam, hogy fukar vagyok, de hiszen nem magamnak gyűjtöm vagyonomat, hanem családomnak.... Mit csinálnak majd nőm és gyermekeim, ha elgyengülök, munkaképtelenné leszek, ha meg kell válnom szeretett könyveimtől is....  
 — Isten majd megsegít.... De ön két dolgot említett...

Az a másik nem oly fontos! arra gondoltam, hogy milyen kötbért fizessen a visszalépő fél.... De ez el is maradhat, mert először is remélem, nem jut a dolog ennyire, azután meg azt hiszem, nem nagyon halogatjuk majd az esküvőt.

— Mikor akarná megtartani? kérdi az öreg, kinek hangja észrevehetőleg remegett.  
 — Minél előbb....  
 — Akkor hát nyolcz nap mulva,  
 Ruben meglepetve tekintett az öregre.  
 — Nyolcz nap mulva? Ily gyorsan? Miért?  
 — Hát legyen tizennégy nap mulva.... Különben majd megbeszéljük a dolgot holnap....  
 Ruben elbucszott....

Szórakozottan fogadta el leendő apósa kezét, és meglehetősen zavartan hagyta el a házat.

(Folytatása következik.)

**Előfizetési felhívás.**

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **december végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 8 frt — kr  
 fél évre . . . . . 4 frt — kr.  
 negyed évre . . . . . 2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre . . . . . 7 frt — kr.  
 fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.  
 negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

**Az „Egyenlőség“**

**szerkesztősége és kiadóhivatala**

Budapest, Váci-körút 23. sz.

**Naptár.**

Vasárnap (1889. december hó 29.) 5650. tévés hó (29 napos) 6-ike. Hétfő 7-ike. Kedd 8-ike. Szerda 9-ike. Csütörtök 10-ike „**Aszóró b'tévész**“ böjtnapja. Péntek 11-ike. Szombat 12-ike. Hetiszidra: **Vajeli.**

**Hazai hírek.**

— »Összefolyik mult és jövőnd.« A fiui kegyelet egy fölséges tényét regisztrálhatjuk ma. És teszszük ezt annál nagyobb örömmel, mert a fiunak tiszteletet parancsoló kegyeletes e ténye a zsidó halachikus tudománynak egy nagy művel való meggzagodását jelenti, melynek számbavehető irói mindinkább gyérülnek. **W o d i a n e r A r n o l d**, somogy-megyei nagybirtokosról van szó, ki egyetlen fia volt **R a b b i K o s m á n W o d i a n e r n e k**, ki életét a vallásnak és a zsidó tudománynak szentelte, ki a nélkül, hogy rabbi állást tagadott volna el, egyike volt a legnagyobb rabbinikus tekintélyeknek az országban, ki talmudiskolát tartott fenn Győrszigeten és 45 hallgatóját minden szükségessel maga látta el. Persze régen, nagyon régen volt. Mert Rabbi Kosmán 58 évvel ezelőtt a nagy kolerában halt meg alig 42 éves korában. Fia, Áron akkor csak 14 éves volt, de azért fel tudta fogni atyja nagyságát, mert a tőle öröklött héber kéziratok nagy halmazát drága ereklyeként őrizte egy félszázadnál tovább, míg a 72 éves tiszteletreméltó aggastyán elhatározta, hogy atyjának ily hosszú idő után emléket állít, minőt kevés fiu emelt még atyjának. Összeszedte a drága kéziratokat és felhozta Budapestre. Itt átadta **D r . B a c h e r V i l m o s n a k**, a rabbiképző intézet e nagytudományu tanárának, ki a kéziratok rendezésére és kiadására vállalkozott. **D r . B a c h e r** a szemináriumnak 3, különösen a talmudban jártas növendéke (**Rosenberg Illés, Spira Jakab, Krausz S. J.**) segítségével serényen hozzálátott a munkához, és ma, 11 hónap lefolyása után, előttünk fekszik egy impozáns **k i l e n c z v e n h a t** ivre terjedő két hatalmas kötetű halachikus mű, finom velinpapirosra, válogatott betűkkel nyomtatva, melyeket az érdemes tanár minden zsidó tudományos intézetnek, besz-hamidrasnak, jesivának és egyes kiváló talmudtudósoknak **i n g y e n** küld meg a kegyeletes fiu megbizásából, kinek e munka közel 10,000 frtjába került. A műhöz, melynek czime »**N a c h l a s z J e h ó s u a**« (Jehósua — szerző héber neve — öröke) »Jegyzetek a talmud legtöbb traktatusához és magyarázatok a tórához« **D r . B a c h e r** 16 oldalra terjedő szép nyelvezetű héber előszót irt, melyből a fenntirt adatokat meritettük, és melyből megtudtuk még a következőket: Vagy 100 évvel ezelőtt **W e p r o v a t z** falujából, (Bács-Bodrog megye) **W o d i a n e r P h ó b u s** (fia Sámuelnek) Szegedre

\*



költözött, hol egyike lett az elsőeknek, kik a szegedi zsidó hitközséget megalapították. A rengeteg vagyonu férfinak, kinek neje leánya volt Kosmán Josuának Belgrádból, 3 fia volt, S á m u e l, ki később kikeresztelkedett, (Wodianer Mórítz báró fia volt,) R u b e n, ki hű maradt hitéhez és ki szintén nagy családnak lett a megalapítója és K o s m á n. Utóbbi, ki 1788-ban született, már 17 éves korában, mint csodált talmudista tért haza Nagy-Mártonból, hol három évig volt tanítványa a nagyhirű Rabbi Móseh S z ó f e r n e k, a későbbi pozsonyi rabbinak. Rabbi Móseh M ü n z, a nem kevésbé híres ó-budai rabbinak volt aztán a tanítványa, hol 20 éves koráig maradt. Akkor nőül vette a gazdag kálasdi (Fehér megye) Reich Jakab 17 éves csodaszép leányát, ki méltó élettársa lett a kiváló embernek, ki Gyórszigetet, hová lakását aztán áttette, a zsidó tudósok valóságos gyűlöhelyévé tette. Ipja, ki Gyórszigeten serfőződét épített, a csak a tudománynak (megtanult magyarul, németül és latinul is, mi az akkori zsidók közt nagy ritkaság volt) élő vejének nem egyszer titokban juttatott nagyobb összegeket, a miket azonban Kosman mindig visszautasított és csak az őt megillető részt fogadta el. Végrendeletében ipja Kosmánnak kétszer oly nagy részt juttatott, mint a többi gyermekének, Kosman azonban a többletet (8400 ezüst frt) alapítványná tette meg, melynek kamatjait mai napig huzzák a Wodianer család szegény leányai.

— **Nemesi előnév adományozása.** Midőn vagy egy évvel ezelőtt O Felsége, a király' a főváros és a haza egyik legderekabb képviselőjének a kereskedelem terén, U l l m a n n M. Györgynek a magyar nemességet adományozta, megragadtuk az alkalmat, hogy az Ullmann családot, mely a hazai zsidóság egyik legkiválóbbja és mely előkelő rabbikat, martyrokat, bátor harczosokat, nagy vállalkozókat, jogtudósokat és írókat adott a hazának és a felekezetnek, bőven ismertessük. A hivatalos lap most azt jelenti, hogy Ullmann M. György a »baranyavári« jelzőt nyerte nemesi előnévül. A nagy Ullmann családnak eszerint két, magyar nemességet nyert ága van: az »erényi«-ek, (Dr. Ullmann Sándor országos képviselő, Ullmann Lajos, a dunagőzhajózási társaság igazgatója és Ullmann Imre, az Ullmann nagykereskedői cég egyik főnöke) és a „baranyavári“-ak. Ullmann M. Györgyön kívül ugyanis nemességet nyert természetesen 3 fia is: Ullmann Adolf, a magyar hitelbank egyik igazgatója, Dr. Ullmann Pál, volt szerb konzul és Ullmann Emil, a cég üzlettársa. Ullmann Károly Pál, az I. m. ált. bizt. társaság érdemes igazgatója az Ullmann család egy 3. ágának a sarja.

— **A debreczeni izr. hitközség** választó közönségének f. é. december 25-én tartott választási közgyűlésén Dr. P o p p e r Alajos orvos, választási bizottsági elnök elnökléte alatt a hitközség e l n ö k v á l a s z t á s a,

nagy érdeklődéssel ment végbe. — Megválasztatott nagy szótöbbséggel öszinte lelkesedés közt Dr. B a l k á n y i Miklós ügyvéd, ki már ezelőtt is, mint iskolaszéki elnök és mint az előljáróság kiváló tagja odaadással és sikerrel buzgólkodott a hitközség meglehetősen zilált ügyeinek rendezése és emelése körül. Gratulálunk a hitközségnek e sokat ígérő választáshoz és szívből kívánjuk, hogy a kiváló tehetséggel és ritka ügyszeretettel felruházott új elnöknek sikerüljön, mi elődeinek nem sike ült, a debreczeni zsidó hitközséget saját magához méltó színvonalra emelni.

— **A nyitrai választás.** Nyitrán, mint a Pester Lloydnak írják, a választók óriási részvéte mellett történt meg a zsidó hitközség harmincz képviselőjének választása. A 353 szavazóképes községi tag közül 339 jelent meg az urnánál, de azért a választás a legnagyobb rendben folyt le, »d a c z á r a« Weisz Dániel urnak, kit Reich Ignác »biztos« alakjában küldött a választás színhelyére. A heves, de törvényes eszközökkel vívott küzdelem a „liberalis“ párt győzelmével végződött, melynek 27 jejlője lett megválasztva, míg az ellenpártnak csak három kandidátusa jutott a képviselőbe. A győzők közt nagy az öröm, annál is inkább, minthogy legközelebb fontos kérdések kerülnek megoldásra, így a templom-építés és a rabbiválasztás kérdései is, melyekben most ennek a pártnak lesz döntő befolyása.

— **Kaposváról** írják lapunknak, hogy az ottani zsidó hitközség ujabban nagyban buzgólkodik a vallásos és erkölcsös élet fejlesztése érdekében. Dr. H e r z o g Manó főrabbi és K u n f y Adolf hitközségi elnök állnak az üdvös mozgalom élén. Mindenekelőtt a talmud-thorát létesítették, hol a tanuló ifjuság héber oktatásban részesül, és ezáltal elérték azt is, hogy a középiskolák ifjusága sokkal sűrűbben és szívesebben jár templomba, mint azelőtt. Az elemi iskolából kikerülő leánykák is részesülnek héber oktatásban, még pedig, — mint a fiuk is — ingyenesen. Szombaton délután hitszónoklattal egybekötött minchaistentiszteletet rendeznek a gimnázium és a kereskedelmi iskolák zsidó növendékei számára.

— **Az utazó kereskedők egylete** megtartotta alakuló közgyűlését, mely alkalommal Brüll Miksa lovagot választották meg elnökké. Alelnökök: W o l l á k Soma és G u t t m a n n Ádám, titkár: S c h r e y e r Jakab dr. Ezenkívül 24 választmányi tagot választottak. Az új egyletnek már mintegy 300 tagja van, kiknek legnagyobb része hitsorsosaink sorából került ki. Ez annál dicséretebb, minthogy az új egylet véget vet annak a telolyásnak, melyet eddig az osztrák „utazó kereskedők egylete“ gyakorolt nálunk és ennél fogva a hazafiságnak tesz jó szolgálatot.

— **Chanuka-ünnepély** volt a napokban a pesti izr. nőegylet leányárvaházában. Ez alkalommal nagyszámu közönség jelent meg a diszteremben, hol az egylet választmányja is egybegyülekezett. Az árvaház 45 növendékén ki-



vül még 55 leányka vett részt az ünnepben. Miután a gyertyákat meggyújtották, a leánykák szép dalt énekeltek, mely után egy árvaleány rövid beszédben megköszönte a jótéteményeket, melyekben a növendékek az agylettől részesülnek. Ezután ajándékokat osztottak szét a gyermekek közt, kiket végül derekasan megvendégeltek.

— **Vágujhelyről** írják lapunknak, hogy ott chanuka ünnepe alkalmával számos szegény gyermeket ruháztak fel. A költségekhez különösen Guttman O. (Bécs) és Gompercz Zsigmond (Budapest) járultak hozzá. A felruházás az eddigi szokástól eltérőleg, ünnepélyesen ment végbe. Az ünnepély az izr. reáltanoda nagy termében folyt le, hol nagy számu közönség jelent meg. Egy dal eléneklése után a növendékek szavaltak, majd a minchaimát mondták el; következett Weisz József rabbi szép beszéde s végül »Móóz czur«-t énekeltek el.

— **Szegény gyermekek öröme.** Felruházási ünnepély volt e hó 23-án az itteni auth. orth. izr. hitközség fiiskolájában. Számos gyermeket ruháztak fel tetőtől-talpig. Ez alkalommal Totis Vilmos dr. és Strausz A. J. intéztek a gyermekekhez hazafias beszédeket, miket a közönség lelkes éljenzéssel fogadott.

— **A jótékony Shylock.** Bármily vérszomjasnak tüntetik is fel a velencei kalmár híres ellenfelét, Shylockot, azért ez egyszer mégis tagadhatatlanul jót tett, mikor tárgyat nyújtott Klein Mór dr. nagybecskerekij tudós főrabbi felolvasásához, melyet a jeles lelkész a napokban tartott meg. A felolvasás 150 frtot jövedelmezett, melyet jótékony célra fognak fordítani.

— **Fayer László dr.,** ki tudvalevőleg egyike hazánk legnagyobb jogászainak és az egyetem egyik legkedveltebb tanára, újévtől kezdve felelős szerkesztője lesz a „Jogtndományi-Közlöny“nek, melynek eddig főmunkatársa volt. A folyóirat főszerkesztője Dárday Sándor dr. lesz. Fayer László drt oly bámulatos munkaerővel áldotta meg az ég, hogy bizonyára tökéletesen megfelel majd a szerkesztői súlyos hivatal minden követelményének.

— **Réthy Laura** lesz jövő évre a budapesti népszínház primadonnája, ő lesz hivatva, hogy ismét közönséget vonzzon a házba, hol egy idő óta nagyon is megérezték az igazi operette-énekesnő hiányát. Réthy Laura vendégszereplése teljes sikerrel járt. Játéka és éneke osztatlan tetszésre találtak, és az igazgatóság szerződtette a kttünő művésznőt, ki ez idő szerint egyike a legjobban dotált színésznőknek. Jelenleg a kolozsvári nemzeti színház tagja és ünnepelt kedvence az ottani közönségnek — Réthy Laura közeli rokona Réthy Mórnak, az Európa szerte kitünő hírnévnek örvendő műegyetemi tanárnak.

— **Szegény gyermekek öröme.** Tolnán chanuka ünnepe alkalmával megható ünnepélyt tartottak. A kezdeményezés érdeme Weltmann Ignác és Schön Béla urakat illeti, kik Breuer Joachim rabbi helyettes

buzdítására jókora összeget gyűjtöttek a szegény iskolás-gyermekek javára, kiket nagyszámu közönség jelenlétében megajándékoztak a szükséges téli ruhákkal. Ez alkalommal Oberländer József tanító hatásos beszédet mondott, melyre egy leányka válaszolt. Breuer Joachim ezután szép szavakban méltatta Kohn Salamon hitközségi elnöknek az iskolaügy körüli érdemeit. Az ünnepély után a gyermekek testületileg a templomba vonultak, hol istentiszteletet tartottak,

— **Főispán egy zsidó egyletnek.** Beszterczéről írja levelezőnk, hogy az ottani zsidó hitközség körében nagy örömet okoz Bánffy Dezső báró főispánnak oly tette, mely a nemzsidó körökben is csak dicséretre található. A beszterczei Malbis Arumim jótékony egyesület ugyanis felruházási ünnepélyt rendezett és ez alkalommal a város és megye legkitünőbbjei jelenlétében számos tanulót látott el ruhával. Megjelent Bánffy Dezső báró is és örvendetes tudomásul vette, hogy az egylet keresztény gyermekeket is részesít jótéteményeiben. Meghallgatta Brecher Julia elnöknő üdvözlő beszédet és Horovitz Jenő rabbi ünnepi szónoklatát, mely után Weisz Ignác kir. mérnök is mondott szép beszédet. Bánffy bárónak annyira megtetszett az, amit az egylet működéséről hallott és tapasztalt, hogy a legnagyobb elismerés kifejezése mellett a polgármester utján 30 frtnyi adományt juttatott az elnöknő kezébe.

— **Krajczáregylet.** Kaposvárott Dr. Herzog Manó főrabbi kezdeményezésére két év előtt krajczáregylet alakult, mely szegény gyermekek gyámlítását tűzte ki céljául és rövid fennállása óta is tökéletesen megfelel e céljának. Ez évben 450 frtot áldozhatott a szegény gyermekek javára. A napokban gyermekelőadás rendezett a zsidó tantestület. Az előadás kitünően sikerült, mi főleg Fischer Hermin tanítónő és Gömöri Ármin tanító érdeme. Az előadásból szép jövedelem tolyt be,

— **Derék hitközség.** Kaposvárott a zsidó hitközség azzal tanusította a tanügy iránti buzgalmát, hogy három tanítójának 100—100 frt drágasági pótlékot szavazott meg az 1890. évre. A tanítónők is megszavaztak 50 frtot.

— **Dr. Stiller Bertalan** fényes tehetségével olyan állást vívott ki magának, oly magas polczon áll ugyan, hogy nem egykönnyen lehet mellőzni, mikor a magyar orvostudományok legkiválóbbjait emlegetjük, de mégis megtörtént, hogy lapunk legutóbbi számában, midőn a zsidó vallásu egyetemi tanárokat soroltuk fel, épen Stiller Bertalan neve maradt el. A sajnos tollhibát annál is inkább sietünk helyreigazítani, mert oly szerencsések vagyunk, hogy a jeles tudóst lapunk lelkes barátai és munkatársai soraiba számíthatjuk. Dr. Stiller Bertalan 1883. óta nyilv. rendk. egyetemi tanár, és mint ilyen díszére válik az orvosi fakultásnak.

— **Eljegyzések.** Schvarcz D. Alfred a Lukácsfürdőnek jőnevű, derék titkára jegyet váltott a szép és

szellemes Kohn Paula kisasszonnyal, Kohn Mór fővárosi polgár leányával. — Sonnenthal Adolfnak a világhírű udvari színésznek családjában örvendetes esemény történt; fia, Sonnenthal Felix lovag eljegyezte Koritschner Lili kisasszonyt, Koritschner Mór, az orsz. bank helyettes igazgatója nagyműveltségű, bájos leányát.

— **Horowitz kiállítása.** A műkiállításban nemsokára külön képkiallítás fog megnyitni. Horowitz, híres festőnk állítja ki arcképeit, melyek jelenleg az akadémia épületében levő műteremben vannak elhelyezve. Tréfort Andrassy Aladár gróf és neje, Stiller Bertalan és neje, Hirsch Ida asszony stb. bámulatosan sikerült arcképei hirdetik itt Horowitz művészetét, mely bizonyára a kiállításon is legnagyobb elismerésre fog találni.

— **A két Palágyi.** Ismeri már őket az egész ország; az egyik rohamban hódította meg a közönséget és verses kötetével egyszerre vivott ki magának helyet a kiváló magyar költők közt, reményt nyujtva arra, hogy Palágyi Lajos neve maradandó fényben ragyog majd a költészet aranykönyvében; a másik: Palágyi Menyhért, lassabban bár, de folytonosan emelkedve immár, egyike a legkitünőbb magyar aesthetikusoknak, úgy, hogy a Petőfi-Társaság legközelebb őt bizta meg azzal a megtisztelő feladattal, hogy a január 6-iki nagygyűlésen emlékbeszédet mondjon Reviczky Gyuláról, a korán elhunyt jeles költőről. Palágyi Lajosnak jelen számunkban közölt kitűnő cikkére itt is felhívjuk a t. olvasók figyelmét.

— **Brassoból** írják, hogy az ipar- és kereskedelmi kamara elharározta, hogy köszönő iratot meneszt Baross kereskedelmi miniszterhez, a miért Sztérényi József kamaratitkárt kinevezte iparbiztossá. — Mindenesetre nagy kitüntetés Sztérényi József kiváló hitsorsosunkra nézve.

— **Uj könyv.** Székely Béla, kinek nevével egy idő óta sűrűn találkozhatni a szépirodalmi lapok hasábjai-ban, »a párisi élet« czimen elbeszélés kötetet irt, mely a napokban jelent meg, és nagyon kedvező fogadtatásban részesült kritika és közönség részéről. A fiatal író megérdemli az elismerést, mert elbeszélései úgy kompozíció, mint nyelvezet tekintetében csakugyan sikerültek. Székely Bélával ismét szaporodott száma ama hitsorsosainknak, kik méltó művelői a magyar irodalomnak.

— **A Hirsch Mórítz báró egyesület** alapszabályait már szentesítették és az egyesület már megkezdte működését. — Irodája a Nagymező-utca 28. sz. házban van, hol naponta 3—6 óra között lehet beiratkozni.

— **Halálozás.** Kunfélegyházáról írják nekünk, hogy ott nagy részvét mellett temették el Csillag Zsigmond hitközségi elnököt, a város egyik közkedveltségű polgárát. A boldogult koporsójánál Silberstein Soma h. rabbi mondott hatásos beszédet. Csillag elnöke volt több egyesületnek és a kereskedelmi csarnoknak.

— **Zsidó akar lenni.** Hogy mennyire idején volna már, hogy a vallási egyenlőség, a teljes viszonyosság ná-

lunk is létesíttessék, és erre elégtélessék oly hiánynak, mely Magyarországon a civilizáció szégyenére létezik, azt bizonyítja a következő eset is, mely a budapesti törvényszék előtt nyert új befejezést. E. Sándor postaszolga és S. Antónia házasságuk zsidó vallás szerint meghötött házasságukat bíróilag föloldatni akarván, gyűlölet alapján kérték az elválasztást. Tárgyalás közben a bíró kérdései révén azonban az derült ki, hogy a férj, a ki zsidónak adta ki magát, folyton a zsidó templomba járt és 1871-ben Kemenekén házasságát is a rabbi előtt kötötte meg: nem zsidó, hanem római katolikus. Mint csatangoló árva fiút keresztény emberek nevelték s meg is kereszteltették; e vallást követte fogadó szülei haláláig, akkor azonban soha se gondolt többé arra, járt a zsidótemplomba és magát hivatalában is és mindenütt zsidónak jelentette be; midőn pedig a bíró tudára adta, hogy ő római katolikus, azt felelte, hogy neki az a vallás nem kell és róla tudni nem akar, neki szabad a születése szerint való hitét követni. A beszerzett hivatalos adatokból is a főntebbi tényállás derül azonban ki, minélfogva a bíróság nem választotta el a feleket, hanem magát a házasságot mondotta ki sem misnek és érvénytelennek, mert hazai törvényeink szerint keresztény és zsidó között nem köthető házasság. A felperes férj ugyan maga is azt akarta, hogy nejétől megszabadítsák, de az ítéletbe mégsem nyugodott bele, mert ugymond, abban ő akarata ellenére van kereszténynyé téve, inkább fellebez tehát a kért és megnyert szabadulás ellen, de ő — zsidó akar lenni! E. Sándor sorsa ujabbán bizonyítja, hogy a liberalizmusnak még sok teendője volna Magyarországon, hogy le kellene küzdeni végre azokat az akadályokat, miket a maradiság a klerikális türelmetlenség emel a szabadelvűség haladásának.

— **Megtörtént.** Elegánsan öltözött urhölgy lépett be a napokban Burián Mór könyvkereskedésébe. „Parancsol?” — „Imakönyvet kérek.” — „Tessék válogatni.” — A hölgy pompás kötésű, ezüst lemezzel ellátott szidurt választott. „Kérem ebbe a lemezbe a P. R. betűket szívesen bevésetni.” — „Azt megtehetjük.” — „De a dolog nagyon sürgős! kedden estére meg kell lennie, mert az imakönyvet — Karácsonyi ajándéku szántam valakinek. — Szidur a karácsonyfa alatt!

## Külföldi hírek.

— **Zsidó tudomány katolikus főiskolán.** Abbeles tanár, a löveni katolikus egyetem rektora a napokban beszédet intézett hallgatóihoz, kiket arról értesített, hogy külön tanfolyamot nyit az ó-testamentombeli kritikából. E tantolyam feladatáról következőkben nyilatkozott: »Kettős feladata van a theológiának; egyrészt ki kell kutatnia a természetfeletti kinyilatkoztatás ősi kezdetét, melyet tudományilag kell megokolnia azokkal szemben, kik még a pozitív hit alapján állnak, másrészt védenie kell a vallást azoknak támadásai és elbitéletei ellen,

kik nem hisznek. Arról van szó, hogy a természetfeletti létezett-e az emberiség kezdete óta és fejlődése folyamán; és e tekintetben a természettudományokra hivatkozunk; kiásták a zsidónép történetét és szervezését, és tekintve más népek hitelét, a fetisimadás és a fatum vallását, okvetlenül pontosan kell megfigyelniünk a tényeket, hogy aztán megállapítsuk, mint működött közre az isten valóban az ő választott népe javára.« A belga klerikális és radikális sajtó sokat foglalkozott Abbelos tanár nyilatkozatával. A klerikusok sokalják, hogy a tudós rektor a zsidóknak akkora befolyást tulajdonít a népek regenerációjára, a radikálisok egyáltalán mitsem akarnak tudni az ő-testamentomról.

— **Henrici.** Antiszemita vezérek sorsa, hogy nagyon hamar felejtik el őket. Henrici ur sem kerülte ki a sorsot, pedig egykor nagy szerepet játszott Berlinben, hol elkeseredetten hirdette a zsidógyűlölet magasztos eszméjét. A jeles férfiú egyszerre letűnt a láthatárról, és senkisésem gondolt már reá. Nem rég azonban a birodalmi tanácsban a gyarmatpolitikáról folyt a szó, és ekkor Richter képviselő arra utalt, hogy a togói német dohányos kolónia, melynek alapítójával W o r m a n n dicsérettel szolt, nem egyéb, mint humbug. Mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy Henrici hirhedt antiszemita agitator áll a dolog élén. Henrici be akart fenni néhány jómódu gazdát; czélja nem más, mint hogy hivatait kapjon a külügyminiszteriumban, pedig kár volna, ha megzavarnák togói áldásos működésében. Henrici azt hirdeti, hogy nem szabad apróságokon kezdeni, hanem száz ezreket és milliokat kell az ügy érdekében feláldozni. — Richter szavait zajos derűtség követte. Tudvalevőleg Förster antiszemita vezér is gyarmatpolitikával foglalkozott és szintén megcsalt számos német polgárt.

— **Jótekonyság.** Sir Philipps Benjamin, mint Londonból írják, tizennégy jótekonny intézetről emlékezett meg végrendeletében. Összesen több mint 15.000 fontot hagyományozott nekik.

— **Ötven millió.** L o n d o n b ó l írják, hogy több kiváló egyéniség, kik a zsidó koloniák iránt érdeklődnek, azzal a kérelemmel fordultak H i r s c h báróhoz, hogy az Oroszországtól visszautasított ötven milliót szentelje az argentini köztársaságban létesült és létesítendő zsidó gyarmatok javára. H i r s c h báró teljesítene a kérelmet, de csak úgy, ha oly bizottság alakulna, mely teljesen kiérdemelné bizalmát.

— **Dahn Felix a kitért zsidókról.** D a h n Felix, világhírű regényíró legújabb regényében, mely Világ vége czim alatt jelent meg és a közönséges időszámítás ezredik évében játszik, néhány jelenet van, mikben zsidók is szerepelnek. Egy Izsák nevű zsidó kitért és Renatus nevet öltött, a mi azonban nem akadályozta meg, abban, hogy gonosz gabnauzsorássá legyen. Házába érkezik a püspök, ki így szól Supfo nevű inasához: „Ennek a Renatusnak üzelmei nem igen tetszenek nekem!” — Ne nevezze Renatusnak, Izsáknak hívják a zsidót.“ — „Hiszen ki-

tért.“ — „Keresztelje meg még egyszer; egyszer nem használt. Vagy jobb lesz, ha nem bibelődik vele; a bort vizesíthetjük, de nem a vért.“ — „Magtíltom, hogy így szólj a szentségről.“ — „Bocsásson meg, uram, de hát nincs igazam? A hit talán változik, de a vér? Sohasem! Már én csak jobb szeretem a ki nem tért zsidókat.“ — „Beszéded nem keresztényies; a keresztelés üdvözít.“ — „De csak, ha épen ezért keresik a szentséget, de nem azért, mert jobb szeretnek a keresztényekkel együtt ütni a zsidókat, mint hitsorsosaikkal szenvedni. A nép megveti az ilyen hitehagyottakat.“ — A beszélgetés folyamán a püspök megemlékezik róla, hogy Renatus atyja zsidó léteire igen sok jót tett a keresztény néppel is.

— **Zsidók kirekesztése a hadnagyi rangból Németországban,** A »Fr. Z.« cz. berlini lap következőkben közli egy német hitsorsosunk levelét: »Még huszadik életévem előtt jelentkeztem önkéntesi évem leszolgálására. a 32. sz. gyalogezrednél és november 11 én előléptettek őrsvezetővé; a tiszti vizsgálat írásbeli részét a vezénylő tiszttel jelentése szerint sikeresen tettem le, de ugyanennek tanácsára elálltam a praktikus rész letetésétől, »minthogy fiatal koromnál fogva nem imponálhatnék a legénységnek.« Az 1870-iki háború kitörése alkalmával jelentkeztem a 65. gyalogezrednél a tiszti vizsga utólagos letételére. Augusztus 6-án altisztté lettem, részt vettem az összes ütközetekben. Materne főhadnagy üdvözölt a »tiszti vizsgám kitűnő sikeréhez.« Január 16-án szakaszvezetővé léptettek elő s mint ilyen térdemen veszélyes sebet kaptam St.-Quentinnél. Ezután több helyről biztattak, hogy kineveznek majd tisztté, ami azonban tényleg nem történt meg, daczára annak, hogy a II. oszt. vaskoronával és jó bizonyítvánnyal tüntettek ki; csak utólag sejtette velem egy ismerős honvédtiszt, hogy kirekesztetésem okát vallásomban kell keresnem. — Hogy hitsorsosunk panasza nagyon is jogosult, azt legjobban bizonyítja a Deutsche Offiziers-Zeitung, mely »nagyon természetesnek« találja, hogy a tisztikar nem akarja megtűrni kebelében a zsidókat.

— **Halászkolónia.** A Lemaan Zion palesztinai segélyegylet újabb halászati gyarmatot létesített a Jordán folyón, Jerichó közelében, daczára annak, hogy a gyarmat helye nyolcz órányira van Jeruzsalem-től és a vidék nagyon kietlen, a kolónia gyors virágzásnak indul és most már Jeruzsálemben bőviben van már a hal, mely azelőtt meg lehetősön ritka és drága élelmi czikk volt.

— **Fribourg,** a franciaországi posta- és távirat-departement vezérigazgatója, mint Párisból írják, azt a megbízást kapta, hogy tanulmányozza az európai országok postaügyét, hogy aztán esetleg a czélszerű intézményeket meghonosíthassák Franciaországban is. A megbízás kétségkívül nagy kitüntetés jeles hitsorsosunkra nézve.

— **Kohut Adolfot** a nagynevű rabbi fivérét tudvalevőleg négy évvel ezelőtt kiutasították Berlinből, hol nem igen voltak megelégedve irodalmi munkásságával;

a szellemes író azóta Dresdában írogatta közkedveltségű könyveit. Ezek egyikét, melynek czime: „Bismarck herczeg, mint humorista,“ elküldte a birodalmi kanczellárnak, kinek a mű annyira megtetszett, hogy a kiutasítási parancsot visszavonatta és így Kohut most már visszamehet Berlinbe.

— **Zsidók a hadseregben.** Tudvalevő dolog hogy Napoleon két leggenialisabb hadvezére zsidó szülőknek volt szülöttje. Ma s r e n a zsidó volt. A langensalzai győző, Flies tábornok, unokája volt Flies Heymann charlottenburgi „zsidóvédencznek.“ — Olaszország királya főhadsegédjévé nevezte ki a régi Ottolenghi család egyik sarját. — Monarchiánkban körülbelül mástél millió zsidó lakik; a hadseregben 33,200 zsidó szolgál, kik közül sokan maradnak a rendes időn túl, de ezek nagyobbára a közigazgatás terén foglalkoznak; az irodákban, raktárakban munkálkodnak. Leginkább a számvevőségeknél és az egészségügyi csapatoknál szolgálnak. A zsidó orvosok száma növekedőben van. A tengerészet számos magas tisztje zsidó származású. A tényleges tisztek közt aránylag kevés a zsidó, de a tartalékosok közt meglehetősen a számuk. A vagyonosabbak leginkább a lovasságnál szolgálják le önkéntességi évüket. A honvédségnél feltűnően sok a zsidó tiszt. A bosnyák csapatokban is szolgálnak spaniolok (a Boszniába bevándorolt spanyol zsidók utódai.) Ez utóbbiakat nagy ünnepeken felmentik a szolgálat alól, de nem részesülnek külön élelmezésben, mint a mohamedánok.

— **Válság Tuniszban** Mint a romai Riforma jelenti, Tuniszban nagy válság fenyegeti a zsidóságot. Egyes francia hatóságok nyilvánvaló antiszemizmusa ujabban abban nyilvánul, hogy egyszerre követelik a zsidóktól a tejadót, melyet már évek óta nem kellett megfizetniök. Mikor a bey még önálló volt, a zsidóknak, kik a francia konzulatus védnöksége alatt álltak, tíz franknyi évi adót kellett fizetniök, a mi azonban a francia okkupáció óta megszűnt; most, hogy az adót újra követelik, egyes családoknak ezer frankot is kellene fizetniök, és napirinden vannak a törvényszéki végrehajtások és árverések. Még olasz fenhatóság alatti zsidókat is megegzekváltak, természetesen jogtalanul. A zsidók közt nagy az izgatottság és számos család kivándorolni készül.

— **Árviz.** Tuniszban az esőzések nagy szerencsétlenségeket okoztak. Többek közt Sfaxban és Mehertjeben hat zsidó család házai bedültek és a romok maguk alá temették a lakókat.

— **Apostata.** L e h m a n n József abbé, ki zsidó születésű, és utóbb lett katolikussá, nem rég Lyonban könyvet tett közzé, mely méltán sorakozik a Chiron és Drumont-féle szennyiratokhoz. Az a legfürcsább a dologban, hogy az abbé ur azt beszéli, hogy még nagyon kedveli a volt hitsorsosait, de most a zsidókat gonosz szellem bántja, mely megakadályozza a máshitűekhez való asszimilálásukat. Sokat fecseg az Allianceról, a zsidók világralmáról és egyebekről. Végül kijelenti, hogy Carnot elnök a zsidóknak köszönheti méltóságát.

— **A lebontott Ghettoából.** A kapások szerszámai alatt a napokban dőlt romokba Róma városának egy nevezetes épülete, mely emléke volt a papi türelmetlenségnek. A ghettoiban létezett pápai lóistálló ez az épület, mely a jelen század közepeig miazmákkal mételyezte a zsidónegyed amugy is egészségtelen levegőjét. Az 1835. és 1837. évi kolera alkalmával a ghetto nyújtott legtöbb zsákmányt a borzasztó betegségnek. Az átkos épület most végre elpusztul az egészségtelen városrészszel együtt, a városrész ismét fel fog emelkedni, míg az istállók létesítői felett a történelem mond sujtó ítéletet.

— **Érdemrend.** Krakkóból írják, hogy a galicziai helytartóság főmérnökét, S a r e Józsefet a Ferencz József rend lovagkeresztjével decorálták.

— **Meggyilkolt zsidók,** Romániából ritkán jön hitsorsosainkra vonatkozó kellemes hír. Az utolsó értesülések is csak szomorú dolgokat tartalmaznak. Humicius kocsis és Mihaja Georghe katona a Strunga és Handresti közti uton meggyilkolták és kirabolták S a l o m o n Chanonja kereskedőt. — Jassy kerületben Cilibiu helység közelében egy eddig ismeretlen zsidó holttestére akadtak. A szerencsétlen embert megölték. A tetteseket keresik, de úgy látszik nem nagyon, mert hiszen áldozatuk »csak« zsidó. — M a v r i a n o p o l c r a j o v a i rendőrtiszt a feletti boszuságában, hogy egy foglya megszökött, betegre verte S i l b e r m a n n Lina nevű szegény asszonyt. — Hasonló hőstettet végzett egy bukaresti rendőr, ki nyílt uton, minden ok nélkül megvert két zsidó hölgyet, Az ügyet feljelentették.

— **Elhunyt jöltező.** G a m o n d o Ábrahám, a Banque de Paris igazgatója meghalt Párisban; mellbaj döntötte sirba. A boldogult sok jót tett hitsorsosaival, és óriási vagyonának nagy részét különösen a törökországi zsidók segélyezésére fordította. A párisi világkiállítás alkalmával kinevezték a becsületrend tisztjévé és Umberto király a Corona de Italia-rendet adományozta neki.

— **Uj zsinagóga.** R a t i b o r b a n nagy ünnepélyességgel szentelték fel az új zsinagógát, mely alkalommal E g o n, ratibori herczeg is megjelent az új templomba; ott voltak P o h l tanácsos, P o h l plébános, P a p e n ezredparancsnok, W e h m e r törvényszéki elnök, K n a p e Dr. rektor, a város legelőkelőbb és legkiválóbb polgárai. Megjelent több vidéki küldöttség és rabbi is. A „M a h t ó v ó“ elénekeése után B l u m e n t h a l dr. rabbi mondta az alkalmi beszédet. — Az ünnepély ismét alkalmat nyújtott arra, hogy kitűnjék, mily benső, barátságos a viszony Ratibor lakosai közt, bármily felekezettiek is.

— **Kitüntetett zsidó.** W ü r t t e m b e r g királya arany éremmel tüntette ki H e r m a n n, freudenthali zsidó egyházgondnokot.

— **Az új lordmajor.** A londoni Board of deputies üdvözlő feliratot intézett sir Isacs Henrikhez, az új lordmajorhoz, kit megválasztatása alkalmából üdvözölt. A felirat hangoztatja, hogy London polgársága csakugyan

nagyra becsüli a vallás egyenlőséget, mit Salamon Dávid és Filipp Benjamin választása alkalmával is bizonyított; — Sir Isaac köszönő levelében megköszönte a megemlékezést, és megígérte, hogy méltó lesz elődeihez.

— **A román diákok** az idén is megtartották a kongresszusukat, melyből ősi szokás szerint kizárták zsidó társaikat. — Jellemző, hogy az idén a zsidóvallású orvos-tanhallgatók nem akarták elfogadni a keresztény kórházi alorvosok sztrájkja miatt megüresedett állásokat, de daczára e kollegiális magatartásuknak, a keresztény medicusok folytatják bujtogataisaikat a zsidók ellen.

— **Zsidók a színészetért.** Wormsban mult hóban nyitották meg az új népszínházat, melyet a napokban Vilmos császár is meglátogatott. A színház létesítése körül különösen Michaelis városi képviselő és Schön ipartestületi elnök, hitsorsaink, szereztek nagy érdemeket. A színház legkiválóbb tagjai zsidók.

— **Zsidók Angliában.** Londonból írják hogy az angol statisztikai hivatal 1888. évi kimutatásai a zsidó népesség rendkívüli szaporodásáról resznek tanúságot. Bizonyítja ezt az a körülmény, hogy míg 1881—1888-ben az Angolországban és Walesben kötött házasságok száma  $4\frac{1}{6}$ -kal gyarapodott, a zsidó szertartás szerinti házasságok száma  $65\frac{0}{10}$ -kal növekedett.

— **Zsidó községtanácsosok.** Heilbronnban, néhány nap előtt ejtették meg hat községtanácsos választását. A „német“ és a „nép“ párt álltak egymással szemben. Mindkét párt egy—egy ügyvédet is jelölt, még pedig az előbbi Schlosz drt, utóbbi Rosengart Miksa drt, kik mindketten hitsorsosaink. A néppárt győzvé, Rosengart dr. jutott be a községtanácsba.

— **Százhetéves asszony.** Londonban szerdán ülte meg Prussie Rachel asszony a százhetedik születése napját. Az agnő még egészen jól bírja magát, szemüveg nélkül olvas, és az utolsó jomkipur ünnepezen egész napon át böjtölt.

— **Zsidók az egyetemen.** A varsói egyetemen 251 hallgató iratkozott be, ezek közt van 63 zsidó.

— **Kitűnő emlékezet.** A tanügy terén nagy feltűnést kelt Feinstein, Odeszában élő hitsorsosunk módszere, mely szerint az emlékezet leginkább fejleszhető és erősíthető. Feinstein külön iskolát nyitott, hogy módszerét érvényesítse. Nyilvános gyűléseken ismételtlen bebizonyította, hogy egyszer elolvasott vagy hallott czikkeket számokat, szónoklatokat képes szószerint elmondani s azt állítja, hogy módszere szerint hasonló tökélyre tehet szert mindenki.

— **Halálozás.** Amsterdamból írják, hogy ott Roest M. a zsidó tudomány avatottjai elbt ismert és sokszor ünnepelet bibliográf, ki ez „Israelitische Letterboote“ cz. tudományos havi folyóiratnak kiadója volt, elhunyt. Az amsterdami városi könyvtárba olvadt Rosenthal féle könyvtár katalógusa, a zsidó irodalomban egymaga is jó nevet biztosított a számára; ezenkívül számos héber és zsidó könyvtár katalógusát készítette el, melyek szer-

zőjük bámulatos szakismeretének mindmegannyi tanujelei. Mint ember nemes, szerény, jámbor, jószívű és kötelességtudó volt, ami csak növelte a gváaszt, mely impozáns temetése alkalmával megnyilatkozott.

— **Zsaroló antiszemita szerkesztő.** Dortmundból írják, hogy ott rossz napok járnak valami Otten nevű egyéniségre, ki azelőtt szerkesztője volt az antiszemita Westfälische Reformnak. A nagyszájú úri embernek lapja megbukott és ehhez hozzájárult az is, hogy Otten zsarolással vádolják. Minthogy a kitűzött végtárgyaláson meg nem jelent, elfogatták. Otten ellen több per is van folyamatban.

— **Palesztinából.** A Pétervárott a szentírás eredeti nyelvén megjelenő »Hamélicz« című politikai napilap egy jelenleg Palesztinában időző levelezőjének tudósítását közli, melyet a palesztinai kolonizáció iránt érdeklődőkre való tekintetből már azért is közlünk, mivel egyik előző évfolyamunkban hosszabb czikksorozatban magunk is felhívtuk rá a figyelmet. A Hamélicz tudósítója novemberi kelettel ezt írja Jaffából: „Mivel a palesztinai viszonyokról nem érkeztek valami világos tudósítások, és mi mindannyian csak az onnan érkező és egymással gyakran ellentétes hírekre voltunk utalva, rászántam magam a szentföldi utra, hogy mindazoknak, akik a palesztinai kolonizáció mozgalmait érdeklődéssel kísérik és elődeik földjének eseményeit szemmel tartják, az itteni viszonyokról rövid világos képet nyújtsak. Eddig ugyan csak Rison Lecion, Gadarah, Kuszina és Ekrón gyarmatokban fordultam meg, de már eme négy zsidó telep is, melyeket szemügyre vettem, örömmel és elragadtatással tölti meg szívemet és arra utal, hogy megfigyeléseimet szélesebb körben terjeszsem. Valóban óhajtható volna, hogy mindazok, kik még most kételkednek és tamáskodnak, vajjon megkeressék-e a virágzó kerteket és mezőket, csak egy éjszakára is megháljanak az új zsidók építette falvakban: hogy azok is, mint én örömmel teljenek el és megbámulják, mit volt képes itt a zsidó szellem, a zsidó akaraterő ő rövid év alatt teremteni! Józua és Kaleb azt irták hajdanában: „Az ország jó, nagyon jó!“ és én hozzá teszem, Izrael jó, nagyon jó, mert ősei szelleme él benne, kedvet, erőt, kitartást kölcsönöz neki a megkezdett mű befejezésére és hogy apái kopár és sivárrá vált földjének a proféták jóslatai értelmében édenne alakítsák át. A kolonisták, melyeket meglátogattam élénk, üdén mozgó élet virul és a ki ezt látja, azon meggyőződésre jut, hogy minden szilárd alapon nyugszik, hogy a kolonisták testtel lélekkel munkálják művüket, mely ennél fogva egyre izmosodni és erősödni fog. Érintkeztem a kolonistákkal, megkerestem őket lakásukon, megfigyeltem családi életüket, társadalmi érintkezésüket, munkájukban a mezőn és a faluban és a benyomás leirhatatlan. És a kolonisták asszonyai és leányai! Egy Mirjam és egy Deborah szelleme él sziveikben és azok is számot tarthatnak csodálkozásunkra és elismerésünkre.«

## Fohász.

— Salamon Ibn Gabirol verse. —

A héber eredetiből fordította: **Makai Emil**.\*)

*Isten! te vagy szívem vigasza és vágya —  
Mig nem vegyül testem a sirhant porába.*

*Diadallobogóm, mit vihar nem téphet,  
Oh mennyi hálaival tartozom én néked!*

*Hogy tárja ki szívem sejtelmét és vágyát?!  
Hogy bontsa ki lelkem lágy dallama szárnyát?!*

*Hisz a nap rendszerek örökös robaja,  
Oly muló előtted, mint szellő sóhaja!*

\*) Szerzőnek „Zsidó vallásos énekek“ című sajtó alatt lévő művéből.

*Eszméimnek lángja égjen oltárodon,  
Gyöngye erőmet is teneked áldozom.*

*Órizd meg irgalmad, óh órizd meg Isten!  
Hogy szent akaratod én is teljesítsem.*

*Nyájjas reménységárt hints a börtönéjbe,  
Virradjon, Isten! oh virradjon már végre!*

*Fényes emlékedet én szívembe zárom,  
Vágyó lelkemet én kezembe ajánlom.*

*Te redő gondolok öröklé, egyedül,  
Mig testem a sirhant porába nem vegyül . . . .*

## Szerkesztői-üzenetek.

Többek felszólítására adjuk Franciaország és a kolóniák főabbijának képét, kinek az »Egyenlőség« szer-



**ZADOC KAHN,**  
Grand-rabbin de France.

kesztőjéhez intézett nagyszabású levelét lapunk mult heti számában közöltük. Életrajzát néhány héttel ezelőtt, grand-rabbinná történt megválasztatása alkalmából tettük közé.

**B. S.** urnak, Budapest. Hogyne volna joguk hozzá! Hát nem „autonomok“ ők? Nincs-e joga a férjnek saját házában ágy alá bujni felesége elől? Hát nem ur-e ő a házában, nem bujhatik-e oda, a hová neki tetszik? Különben igazán nehéz feladat, szatyrát nem írni az „autonom“ urakról, kik választásukhoz — »biztost« kérnek. Reich Iczik meg, az „autonomia“ e főöre, de hogy volna Reich Iczik, ha a kért biztost rögtön és örömet nem szolgáltatná! Hogy egyenesen konfiskálja ezzel az „autonom“ hitközség legautonomabb jogát, hogy az orthodox szervezetből még a legmerészebb „psettl“-l sem lehet biztos-kiküldési jogot kimagyarázni, azt lelkiismeretes ember minden esetre megszielné. Hogy mi történt Nyitrán a választással, mi a Reich Ignác biztossával, azt nem tudjuk, semmi hír sem érkezett eddig,\*) de ép ezért sötét sejtelmek bántják lelkünket. Vajjon nem tépték-e szét hős Dánielt a nyitrai oroszánok, kik igenis féltékenyen örködnek köz-égük autonom jogai fölött — és a kik a „biztos“ urat nagyon is bizonytalan helyzetbe hozhatták. Pereszlényiek különben megengedhetnék maguknak azt a tréfát, hogy határozatba hoztának, miszerint a »biztos« ur költségeit a biztostkérők fizessék. Ne nevéssen kérem, ez nem csekély dolog! Ha a költségeket csak egynehány ember fizeti, ez egyenesen pusztulásukat jelenti. Tessék csak megkérdezni a jankováczi hitközségtől, miért folyamodott a kultuszminiszterhez Dániel biztos számlája ellen? A jankovácziak is „autonomok“ és a Podmaniczky-utcza Nabukadnozor hozzájuk is lemenesztette Dánielét. „Pipált is“ — min-

\*) L. a nyitrai választásról szóló hírtünket, melyet későbbbe vettünk.



a jankováciaknak a miniszterhez később beadott panaszuk egy jóízű passzusa hangzik — „pipált is emberségesen hosszú csibukból a gyűlésen“, de az árát keservesen fizették meg szegények. A »biztosi« számla kifizetése formaliter a tönk szélére juttatta a hajdan viruló hitközséget. De hiszen alig kerekedik még egyszer kedvük »biztost« kérni Reich Ignácztól, annál is inkább, mert a biztos „közbelépése“ óta sokkal élesebb lett a viszály azok közt, kik a templom közepén akarják az elmemort és azok közt, kik azt minden áron a frigyláda elé óhajtják vitetni. Óh népem, hová süllyedtél!

**Enós.** Csodálkozik, hogy jóságos királyunk adományai közt oly végtelenül ritkán fordul elő olyan is, mely zsidó templomnak vagy intézménynek van szánva. Oka ennek csak abban keresendő, hogy zsidó községek vagy egyletek csak nagy ritkán fordulnak segítségért Ő felségéhez, mi különben nagyon helyén van.

**Dr. M. E.—d urnak Bpest.** Tanácsában sok van ama könyvbarát intéséből, ki így szólt barátjához: Tanácslom neked, hogy könyvet kölcsön ne adj, mert azokat visszaadni nem szokták. Látd ezt a könyvszekrényt itt? — Csupa olyan könyv van benne, melyet kölcsön kértem, de vissza nem adtam.

**Zemplén.** A mit ön panaszként említ, szemünkben a legszebb dicséret. Az az ősz orthodox pap, ki eltúrte, sőt — mint ön mondja — szívesen vette, hogy míg ő szobájában csanuka-gyertyát gyújtott, öreg cselédje árva unokáinak karásonyfát állítson a könyhában, csak becsületére válik községüknek. A tolerancia oly szép jele ez, hogy őszintén óhajtjuk, tanulnának tőle azok az ön által öreg papjukkal ellentétben annyira feldicsért „fiatalabb buzgó orthodox rabbik.“

**Wardein.** „Ich finde das nur bei den Ungarn so typisch“ schreiben Sie, Verehrtester. Verzeihen Sie, aber wir finden Sie im Ganzen und zwar als grossen — typisch.

**Debreczen.** Persze, persze az nem jelent semmit, hogy ama nyilatkozatát hat ember is hallotta. Ön megnevezhet, nemde, hat-szor hat enabert, kik azt nem hallották!

## Pályázat.

A kongresszusi határozatok alapján álló nagyvárad i z r a e l i t a h i t k ö z s é g n é l üresedésben levő, 1890. évi ápril 1-jére betöltendő, évi **1200** frt fizetést-, **300** frt lakbérátalány-, kormányrendeletileg megállapított *anyakönyvvezetői díjak*- s hitközségi szabályrendeletileg megállapított *stola-illetményekkel* javadalmazott **rabbi és anyakönyvvezetői** állomásra ezennel pályázat nyittatik.

A rabbi teendői közé állásabeli kötelezettségein kívül a helybeli *középtanodák összes osztályaiban teljesítendő hitoktatás kötelessége* is tartozik.

Csak bölcsészettudori fokkal s a budapesti rabbiképző-intézet képesítvényével bíró, magyar honosságú pályázók, kik szabatos magyar nyelvű hitszonoklatok és hitoktatás előadására képesek, sziveskedjenek kellően felszerelt kérvényeiket

f. évi december 31-ik napjáig alulirt elnökhöz beküldeni.

Probaszónoklat tartására csak a meghivottak bocsájtatnak s az utiköltségek csak a megválasztottnak fognak megtérítettetni.

**Várad i Mór**  
jegyző.

**Adler Ignác**  
hitközségi elnök.

A szatmári izr. hitközség elöljáróságától.

## Pályázat.

A Szathmár-németi aut. orthodox zsidó hitközségnél egy sóchet-ubódék és kőre, ki egyszersmind jó előimádkozó is legyen, szükségeltetik. Évi fizetés **600** frt, nagy ünnepnapokon előimádkozásért **150** frt, szabad lakás és a szokásos mellékjövedelem.

Pályázók kéretnek, aut. orth. rabbiktól bizonylataikat, életkoruk és családi állapotok feltüntetésével, folyamodványukat 1890. évi január hó végeig az alulirt előjárósághoz benyújtani. Uti költség csak a megválasztottnak fog megtérítettetni.

Szatmár, 1889. december 22.

a Szatmár-németi aut. orth. izr. hitközség elöljárósága.

## Pályázati hirdetmény.

A szolnoki izraelita hitközség templomának énekkaránál rendszeresítendő **karvezetői** (chordirigens) állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Folyamodóktól megkivántatik, hogy a zenében megfelelő jártassággal birjanak, a magyar nyelvnek teljes birtokában legyenek és a templomi énekkar betanítására és szakszerű vezetésére, nem különben a hitközség jegyzői teendőiben való segélyezésre kellő képességgel birjanak.

**Évi fizetés 400 frt. o. ért.**

Kellőleg felszerelt folyamodványok az 1890. évi január hó 30-ig az alulirt hitközségi elnökhöz intézendők.

Próbatételre csak a meghivottak b csáttatnak és a mérsékelt uti költség csakis a megválasztottnak térítettetik meg.

Szolnok 1889. évi december hó 9-én.

**Erdensohn M. A.**  
hitk. elnök.

## Pályázat.

A helybeli izr. hitközségben 1890-ik évi február hó 1-jével a következő állások tölten-  
dők be:

1. Egy **kántor** állása évi **700 frt** fizetéssel, 8 méter tüzi fával és a szokásos di-  
jakkal.

Zenei képzettség és az istentiszteletnek kar-  
ral, esetleg orgona-kisérettel való megtartására  
való képzettség, a templomkar megalakítása és a  
koró szerepének betöltésére kívánatosak.

2. Egy **második kántor** állása, a ki  
nőtlen, sóchet ubodék, koró és karvezető, évi  
**400 frt** fizetéssel, szabad lakással és 8 mé-  
ter tüzi fával javadalmazva.

A pályázók kérvényeiket képességeik, ko-  
ruk, családi állapotuk és eddigi alkalmaztatásuk  
bizonyítványait f. é. december végeig az alól-  
irt előjárásához sziveskedjenek beküldeni. Ugyan-  
azon képzettség mellett móhelek előnyben része-  
sülnek. Pályázatra csak az arra meghívottak bo-  
csáttatnak és csak az alkalmazást nyerő költsé-  
gei térítettnek meg.

Tapolcza (Zala) 1889. nov, 20-án

Lessner Sámuel

elnök.

## Tessék meghozatni

az alulírott könyvkiadó-üzletből, még pedig utánvétellel vagy pedig  
az összeg előleges beküldése mellett a következő műveket:

1) Mózes öt könyve a **haftórákkal** és egy a **chumishoz** szük-  
séges szótárral, mely fejezetek szerint van rendezve; ezekhez  
járulnak még a héber nyelvtan elemei és a főneyek, névmások  
és igékre vonatkozó néhány hajlító-táblázat, melyek könnyen ért-  
hetően német nyelven vannak írva. — (Szerzőjük Magyarország  
egyik legelőkelőbb és legtekintélyesebb rabbija.) Ara elegáns, csi-  
nos vászonkötésben 1 frt.

2) Thóra a **haftórákkal** együtt, de szótár nélkül, csinos vá-  
szonkötésben, 60 kr.

3) Thóra a **haftórák** nélkül, jó vászonkötésben 40 kr.

4) Thóra zsidó-német fordításban Brülltől; finom kötése-  
ben 2 frt.

5) Thóra szóhü német fordítással, német vagy héber betűk-  
kel, a pontozott, könnyen érthetően fordított és magyarázó jegy-  
zetekkel ellátott Raschi-kommentárral együtt **Dessauer** Juda  
rabbittól, öt erős és elegáns vászonkötésben 7 frt,

6) Zsoltárok német fordítással; iskolai kiadás, kötve 60  
kr.; Stern M. tanár magyar fordításával jól kötve 70 kr.

7) Teljes **szidur** magyar fordítással és hozzávaló héber-  
magyar szótárral **Deutsch** Henrikától, jó vászonkötésben 60 kr.

## LÖWY M. E. FIA

Budapest, Királyutoza.

## Jó bor igazi gyógyszer!!!

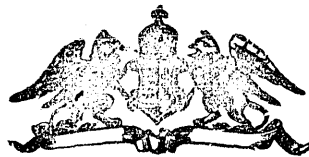
### Trebitsch Izidor borpinczéje

(Király-uteza 6., Simonyi-féle házban)

gazdagon el van látva hamisítatlan fehér, vörös és cse-  
megeborokkal. (A kik **טעם**-ra ügyelnek, szintén biza-  
lommal fordulhatnak a czegeghez) 5 frtnál nagyobb vé-  
telek a házba szállítatnak.

Az 1889. évi párisi nem-  
zetközi világiállítás bíráló  
bizottságának tagja.

Cs. és kir.



udv. szállító.

Minden kiállításnál a legelső  
díjakkal kitüntetve.

Saját gyártmányaim meglepő ujdonságai   
**porcellán- és majolika-czikkékben**

a t. ez. közönség **megtekintésére** és tájékozására.

**Főraktáromban IV. kerület, bécsi-utca 3. szám ki vannak állítva.**

A közeledő ünnepekre ezen művészi és az izlés legmagasabb fokán álló tárgyak kiválóan alkalmasak ajándéknak. Minden  
igényeknek és áraknak megfelelő művészi kivitelű disz- és fényüzési tárgyak, nippék, alakok, virág-tartók, tálak,  
pálmaedények stb. ugyszintén használati edényekben és servicekben a legnagyobb választékál t. vevőim rendelkezésére.

Gazdagon illusztrált árjegyzékek kívánatra ingyen és bermentve.

Raktárak: London, Páris,  
Bécs, Berlin és Brüsszelben.

**FISCHER J. cs. és kir. udvari szállító**  
porcellán és majolika-gyára.

A különlegesség... Dessert-  
servicek persa és japán  
mintákban 6 személyre  
frt 3.80, 12 személyre frt 5.60